

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 1

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Модернізація України: проблеми та технології успішності
(питання економіки, права, соціології, освіти і культури)”
м. Київ, МАУП, 12 листопада 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 30.09.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук., доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук; доц.;
Д. Г. Юник, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 1: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Модернізація України:
проблеми та технології успішності (питання економіки, права, соціології,
освіти і культури)”, 12 листопада 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голо-
ва) [та ін.]. — 2015. — 486 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

Бідзюра І. П., Каршиєва А. І. <i>Проблеми України як країни, держави і суспільства</i>	10
Варзар І. М. <i>Політологемна аксіоматика розбудовчо-модернізаційного стану сьогоденної України у призмі безпристрасної наукової істини</i>	17
Попов В. Ж. <i>Проблема ідентичності у процесі державотворення на пострадянському просторі</i>	23
Головатий М. Ф. <i>Системна криза соціальної держави у ХХІ столітті та можливі шляхи її подолання: теоретичний концепт проблеми</i>	26
Воронін В. М. <i>Нагородна система України як важливий чинник системної модернізації держави і суспільства</i>	30
Юник Д. Г. <i>Перспективні напрями підвищення якості вищої освіти в Україні</i>	34
Сурмін Ю. П. <i>Реформи в Україні: необхідність корекції політики та дизайну</i>	38
Романенко Є. О. <i>Електронна комерція України</i>	41
Мелков Ю. А. <i>Мера успішності: от етатизма к гуманізму</i>	45
Перекуда Є. В. <i>Земельний чинник децентралізації влади в Україні</i>	48
Баєва О. В., Новальська Н. І. <i>Тенденції розвитку санаторно-курортного бізнесу в Україні</i>	52
Рижиков В. С. <i>Практичне завдання вищої школи в розбудові юридичної освіти для підготовки юристів нової формації</i>	56
Радзівський О. І., Філіпенко Т. В. <i>Механізм державного та регіонального регулювання сфери туризму в Україні</i>	58
Піляєв І. С. <i>Досвід союзницької взаємодії українських і російських протибільшовицьких сил в контексті сучасної декомунізації України</i>	62
Романова Л. В. <i>Маркетинг сільських територій: теорія і напрями становлення</i>	66
Артюшенко О. М. <i>Трансформація громадянського суспільства</i>	69

ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Політична стабільність в умовах соціальних трансформацій заснована не стільки на ефективності політичних інститутів та легітимності політичних процесів, скільки на психологічному стані суспільства — впевненості у завтрашньому дні, почутті захищеності, відчутті відповідності особистих інтересів тенденціям розвитку суспільства. Зв'язок конкретної людини з державою на психологічному рівні позначається поняттям ідентичності. Ідентичність для кожного індивіда виглядає тотожністю його внутрішнього стану зі сприйняттям навколишнього світу.

Ідентичність являє собою багаторівневий феномен, і містить ідентифікацію людини з власним ім'ям, з життєвим шляхом, з родиною, етнічною та релігійною групою. Ідентичність може бути професійною, партійною, просторовою, тимчасовою, історичною, державною, цивілізаційною.

Групова ідентичність включає певні особливості, визнані всіма членами групи, що зв'язують їх між собою, і які відрізняють групу від всіх інших. Перебуваючи у групі, людина відчуває почуття солідарності, захищеності, безпеки, впевненості. Для характеристики стану суспільства, в якому вже зруйновані звичні ознаки приналежності до групи, або тільки триває процес їх руйнації, широко використовується поняття кризи ідентичності.

Криза ідентичності може виникнути і у таких найважливіших її видах, як національна та державна, які виступають основними формами психологічного зв'язку індивіда з державою. Національна ідентифікація полягає в ототожненні себе з певною мовою, культурними особливостями, у тому числі релігією, традиціями, історією, Вітчизною. Державна, або громадянська ідентичність формується у вигляді самооцінки людини як громадянина, як частки єдиного народу незалежної держави. Думка про ідентичність, як безумовну підтримку та схвалення громадянином політики, що реалізується державою, здається такою, що не завжди відповідає реальності. Людина, яка вважає державу своєю, і залишається її громадянином, може активно виступати проти конкретних дій влади, і не втратити при цьому державної ідентичності, а навпаки, зміцнити її у власній самооцінці.

Для пострадянських держав характерною рисою політики, що ними здійснюється, виступає перехід від домінування національної ідеї до пріоритету

ідеї суто державницької. Національна ідея сприяла досягненню суверенітету, але парадигмою наступного етапу державотворення стала ідея переваги саме політичного розвитку.

Тим часом в сучасну епоху характерною особливістю розвитку суспільних процесів стає вихід на перший план не економічних і політичних, а культурних розбіжностей, посилення ролі національного чинника. Відома думка Семюеля Хантінгтона, що більш важливою стає ідентичність на рівні цивілізації, актуалізується саме сьогодні, коли домінуючим змістом світової політики стає зіткнення цивілізацій [1].

Важливість національної ідентичності визначається самою сутністю ідеології націоналізму. Під націоналізмом традиційно розуміється прагнення до побудування власної держави, на чолі якої стоїть представник саме тієї нації, яка створила державу. Таким чином, досягається збіг національної та політичної ідентичності. Згідно з відомим визначенням Ернста Геллнера, “націоналізм — це політичний принцип, сутність якого полягає в тому, що політична та національна одиниці мають збігатися” [2].

На жаль, у багатьох пострадянських державах національна ідея сприймалася тотожною суверенітету, хоча вона набагато ширше та багатше за своїм змістом. Досягнення суверенітету не супроводжувалося культурним відродженням, розвитком національних мов, відновленням та активним наповненням історичної пам'яті, формуванням національної самосвідомості.

Становлення державності на пострадянському просторі традиційно включало декларування незалежності, визнання її світовим співтовариством, утвердження територіальної цілісності та державного кордону, вирішення проблем державної безпеки. Цей процес закріплювався прийняттям Конституції, державної символіки тощо. Разом з тим, питання становлення державності було нерозривно пов'язане з досягненням державної ідентичності, яка передбачала формування певної національно-культурної ідентичності.

Цей взаємопов'язаний та взаємодоповнюючий процес передбачає формування у громадян сприйняття самих себе як частини єдиного народу незалежної держави; ставлення до державних інститутів як захисників інтересів незалежної держави; оцінки діяльності всіх політичних сил, як дій на користь цієї держави.

Культурна інтеграція суспільства в багатьох пострадянських державах недооцінюється, або зовсім ігнорується. Хоча немає, і не може бути державного будівництва без будівництва культурного, без зміцнення національної ідентичності етносу, який реалізував в даній державі принцип націоналізму.

Тим часом формування та закріплення культурної ідентичності зіткнулося сьогодні, в умовах глобалізації, з комплексом національної неповноцінності, і на його основі — з неприйняттям зовнішніх впливів, які погрожують, з такої точки зору, самому існуванню окремого етносу. Але якщо вважати результатом формування культурної ідентичності усвідомлення самих себе як повноправних учасників глобального обміну досягненнями культури, мож-

на в результаті досягти позбавлення від комплексу неповноцінності, меншовартості, знайти у цьому усвідомленні свободу від страху бути знищеним, свободу від загрози загубитися у глобальному світі. Тільки в цьому випадку можливе досягнення балансу ідентичностей в рамках національної держави.

Культурний простір пострадянських держав не має цілісної побудови у тому вигляді, у якому цілісність притаманна традиційній культурі будь-якого народу, який не мав жодної перерви у минулому в державній незалежності, мовній та культурній самостійності, та проблем з внутрішньою та зовнішньою ідентифікацією. У ньому немає набору чітких правил та вимог, за якими елемент культури може вважатися частиною загальнонаціонального надбання. Вирішення цього питання багато в чому залежить від конкретних творців, які усвідомлюють, або не усвідомлюють себе та свою спадщину в поняттях національної ідентичності.

Проблеми культурного існування та розвитку пов'язані з відсутністю закріплених кордонів культурної ідентичності, що склалися історично. Визначення культурних подій відбувається за межами їх ідентифікації. Тут не завжди працює критерій мовної приналежності, або ідея культурної традиції, оскільки вона неодноразово переривалася, та витіснялася іншими культурами, і досі не несе в собі внутрішньої єдності. Залишається тільки один критерій національної ідентифікації. Це простір, на якому розгорталася історія держави, і на якому продовжує існувати її культура. На наш погляд, поняття простору дозволяє знайти точку відліку, з якої ідеологія традиційної інтерпретації в категоріях внутрішньої ідентичності працює і в тих шарах культури, де не фіксується ані мовна приналежність, ані причетність до історичної традиції.

Література

---

1. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій [Електронний ресурс] Режим доступу: lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/36.pdf
2. Геллнер Э. Нации и национализм [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/gelln/12.php